

KONKRÉT HELY. Utazások

Csontváry Kosztka Tivadar körül

[1.]

Egy festő sír a konyhában,
kivágták a cédrusfenyőt
a játszótér mellett, pedig
alig pár száz éves volt csak,

semmi baja, mégis úgy döntött
a hivatal, hogy kidöntik, ki-
vágják ezt a gyönyörű fenyőt,

mert nem lehet megmenteni
a világot kedves Tivadar,
ha az nem akarja, és benne
az emberi lényeket se,
szabad akarat működik,

az ellen még az angyalok
vagy a próféták se tehetnek
semmit, ezt nem fogadtad el,
kivágták hát a cédrusfenyőt,

de nem magára gondol-e
leginkább a festő, amikor már
csak a cédrus hiányát festi
folyton-folyvást, vászon
és ecset nélkül is?
(*Tata-Tóvároskert*)

[2.]

A fiatal építészhallgató
és az idős festő akár
ismerhették is volna
egymást,

azonban, mire Gedeon hazatér
Münchenből, Csontváry
már nem él,

a fiatal építészhallgató
műtermet keresve
1919-ben véletlenül betéved
a Fehérvári út 34-36-ba,
egy bérház belső udvarára,
ahol óriási vásznakat próbálnak
épp szekérponyvának eladni,

véletlenül, ismét, megrúgja
az egyik legnagyobb hengert,
amelyből egy csodálatos
festmény bontakozik ki,
a *Magányos cédrus* című,

így kezdődik hosszú
és magányos zarándoklata.
(Bp., *Hadik. Gerlőczy Gábornak*)

[3.]

Ezen a képen már minden készen van,
várakozik, tenger, vár, vihar, híd, lovas
és sirály egyensúlyoz a látvány fölött,
bizonytalan alakok a háttérben,
mégis,

úgy tűnik, túlságosan is elrejtetett
mindent, ami fontos neki, előtérbe
helyezte a trogiri várfalat, ami
egészen olyan, mintha festett
díszlet lenne csupán,

ha jártál ott, tudod, hogy tényleg ilyen,
de mit is szeretett volna megfesteni,

és ugyan ki veszi észre a kép háttérében
meghúzódó méltóságos hegy vonulatát,
vagy az előtérbe tolt jelentéktelen
halászbárkákat,

a viharos ég különlegesen jól eltalált
szürkéje is kinek tűnne fel, és hogy
az alatta elvitorlázó sirályt esetleg
egy kitömött madárról festette,
kit érdekel?

[4.]

Azt hiszem, megtaláltam
a nagyjából konkrét helyet,
egy reprodukció segítségével,
ahonnan a képet festette,

akár egy képeslap, csak szebb,
mint a jó művek mindig,

azóta a vízesés tetején,
egészen a szélén, középen
nőtt egy fiatal, sudár fácska,
fa,

alatta, mellette zuhog,
csak zuhog a víz folyamatosan,

lefotóztam telefonnal, pedig
nem szoktam, gondoltam,
ez tetszene neki is,

talán az élet erejéről, az élni
akarásról szól, amiben
mindig is hitt,

ha tudnám
mennyországi számát,
átküldeném viberen.
(*Jajce, Bosznia*)

[5.]
Egy félig báb, félig lepke
esőáztatta szárnyára írta
üzenetét,

majd javítgatta, firkálgatta,
míg pávaszem nem lett belőle,

ha jól olvasod, azt jelenti:
mindenki a titkot akarja tudni,

de valójában nincs titok,
mert minden az.

[6.]

Nem változik semmi, a mutatványosok,
a hídról pénzért leugró alakok
több száz éve ugyanazok,
ezzel keresik a kenyerüket,

8

a turisták pedig mindig fizetnek
egy kis látványosságért, fotózzák őket,
aztán mennek tovább, újabb
látványosságok ígérete felé,

a vendéglősök évszázadok óta
jól megélnek a turistákból, és
a turisták is élnek-halnak a helyért,

Csontváry abbahagyta a festést,
megunta ezt az örök körforgást,
még egyszer nem festi meg a hidat,
nehogy lebombázzák megint,

csak néz inkább
a hídon messze túlra.
(*Mosztár, Bosznia*)

[7.]

A lakótelepen elültetett fa
meglepetésre
életben marad,

hatalmasra nő
a tenyéren megülő
fekete magból,

minden éjjel világít,
belülről.

[8.]

*Lakást bérelt egy évre, hogy a rendkívüli
világítóerőt tanulmányozva kivárhassa
a megfelelő pillanatot,*

megalomániájától űzve több mint
húsz négyzetméteres vásznat készített elő,

hóval borított Etna,

az ógörög színház vörösen és folyton izzó
romjai,

a kétszázötven méter mélységű tenger
nyugtalan kékje,

először abban a naplementében
állt össze minden törekvése látvánnyá,
vagyis egyetlen aranysárga menedékké
az ég boltozata.

[9.]

*A csukott szem, a Nap, most még pihen,
hogy a reggel időben ott találjon majd
a táj fölött, ahogy festőt kell,
vászon előtt,*

a sziklára épült város lakói alszanak,
nem baj, a részletek nélkülük is
alakulnak,

egy romos épület helyet cserél a fákkal,
aztán marad minden az eredeti helyén,
de a változtatás lehetősége is ott van
a képen, ami készül éppen,
csak nézni kell majd,

a színek nem ártatlan ablaknyitogatások,
nem a világra nyílik a tekintet,
a hajnali fények a sötétség áztatta fák
belső izzását mutatják,

a festő könyörületes tekintete megengedi,
hogy a reggel elterelje majd a figyelmet
minderről,

az eddig fontos színek fekete-fehérre
váltak, elvesznek tehát, lassan szürkül
az ég, sötétedik megint.

[10.]

*A fotelben ülsz, az asztalon
rengeteg könyv, sötét van már,*

mert valamennyi csillagnak
ragyognia kell, hogy a taorminai
festményen felkelő Hold egyenesen
az arcodat világíthassa meg

a homálytól maszatos tükörben.

[11.]

*A mennyországot pont így képzelem el,
amilyen a holdtölte Taorminában,
első igazi festménye, húsz év készülődés
után,*

minden olyan, amilyennek lennie kell
egy igazi festményen, pontosan,
amilyen az életben is,

virágzó mandulafák, ágaskodó ciprusok,
középen a lebegő Hold fényében ázó
időtlen épületek,

miközben az út csendesen kanyarog,
araszol fölfelé, még a tenger színét is
megtalálta végre, a Hold reflektorfénye
és egy égen úszó felhőfoszlány árnyéka
segítségével.